

Erhart, Adolf

Endzelinův sborník

Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. A, Řada jazykovědná.
1962, vol. 11, iss. A10, pp. 221-

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/100219>

Access Date: 27. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

lizují děti správně skupinu *sv* (*swide-swíde* — na svídenje, *vécko* — *svečko*, *finči* — svinčík; srov. čes. doklady: *šička* — svička, *finso* — svinstvo, *chvoje* — svoje, atd.)

Autor se také zamýšlí nad krácením slov, s nímž se často v dětské řeči setkáváme, a uvádí doklady, které by se daly rozhojnit řadou dalších, které jsou porůznu uvedeny v jeho textu. Věř, jako většina autorů, že rozhodující je tu přízvuk a že při krácení dalších slov odpadají především slabiky před přízvukem: *nástika* — gymnastika, *láda* — čokoláda. Poněvadž však v řeči českých dětí odpadají při tomto krácení i slabiky přízvučné, přece jen by se mělo uvážit, zda toto krácení slov (aspoň v prvních počátcích dětské mluvy) není způsobeno spíše jen echolalickým opakováním konce slov, jež dítě slyší ve svém okolí, podobně jako v běžné konveršaci dospělých se setkáváme s opakováním posledního slova druhého mluvčího. Zdá se proto, že zde nevystačíme jen s výkladem lingvistickým (vliv přízvuku) a že bude nutno přihlížet i k jevům psychickým.

Druhá část (daleko menší) práce je věnována zvláštěm hlasoslovným a tvaroslovím. Studii uzavírá „slovník“, obsahující v abecedním pořadí přehled realizací jednotlivých dětských slov (s běžným dnes už způsobem datování) a německé résumé.

Všichni, kdo se zabývají studiem dětské řeči, uvítají Kolaričovu studii, jež přináší první slovníky materiál, který výborně poslouží pro srovnávací práce pedolinguvistické i pedofonetické.

Karel Ohnesorg

Endzelinův sborník — Slavný lotyšský jazykovědec Jānis Endzelin (zemřel r. 1961 ve věku 88 let) patřil ještě k té generaci lingvistů, jejímž nejznamenitějším představitelem byl A. Meillet. Endzelinovy zásluhy jsou neobyčejně veliké: on vlastně založil lotyšskou jazykovědu, vychoval dlouhou řadu žáků, napsal fundamentální díla, jako je historická mluvnice lotyštiny, velký slovník, staropruská mluvnice aj. K 85. narozeninám svého učitele vydali lotyšští jazykovědci objemný sborník prací (Rakstu krājums veltijums akadēmikum profesoram dr. Jānim Endzelinam vīna 85 dzīves un 65 darba gadu atcerei. Rīga 1959. 736 stran), k němuž přizvali i lingvisty z jiných sovětských republik a ze zahraničí. V čele sborníku figurují tři články hodnotící Endzelinovo celoživotní dílo, úplná bibliografie jeho prací pak sborník uzavírá. Mezi 35 odbornými články převládají samozřejmě stati s tematikou baltistickou, zejména z těch oblastí, jimiž se jubilat s oblibou zabýval. Zmíníme se stručně jen o některých z těchto prací: J. Balčikonis píše o užívání participií v současné litevštině, V. V. Ivanov o lotyšských intonacích, W. Matthews o lotyšském fonologickém systému atd. Vzájemným působením baltických a ugrofinských jazyků se zabývají ve svých statích E. Nieminen, V. Pisani a B. A. Serebrennikov. Nechybějí ani články s tematikou etymologickou, resp. onomastickou: E. Fraenkel, R. Ekblom (o jmeně *gudas*), B. A. Larin (o názvech jantaru), V. Mažulis (Hethitico-baltica), A. Sabaliauskas (baltaké názvy rostlin) aj. Otázce balto-slovanské jednoty, k jejímuž řešení přispěl významným způsobem právě J. Endzelin, jsou věnovány tři články: Článek N. D. Bogoljubové a T. A. Jakubaitise představuje vlastně historii dosavadního bádání o této otázce (počínaje 16. stoletím!); totéž platí do značné míry o stati B. V. Gornunga (zabývá se hlavně polemikou z let 1911—1912, jíž se účastnili mj. J. Endzelin, V. Porčezinskij a J. Rozwadowski). Naproti tomu L. A. Bulachovskij věnuje pozornost akcentologické stránce baltoslovanského problému. — Konečně je třeba se zmínit o dvou příspěvcích z oblasti obecné jazykovědy: G. Achvlediani se zabývá otázkou znakovosti jazyka, A. Čikobava pak vzájemným vztahem historické a deskriptivní jazykovědy. Závěr, k němuž dospívá, je tento: „Primát historické jazykovědy před jazykovědou popisnou je nesporný. Popis jazykového systému bez pomoci historie nemůže být plně vědecký.“ — Lze říci právem, že sborník byl nejen důstojným darem jubilatovi, ale představuje zároveň hodnotné dílo úspěšně se rozvíjející lotyšské jazykovědy.

Adolf Erhart

Mollay Karl: Das Ofner Stadtrecht. Eine deutschsprachige Rechtssammlung des 15. Jahrhunderts aus Ungarn (Monumenta Historica Budapestinensia I.), Edidit Magistratus Urbis Budapest. Akadémiai Kiadó. Budapest 1959, S. 239 (mit 2 Karten und 14 Abbildungen).

Der Herausgeber, Professor der Germanistik an der Budapester Universität, der sich durch namenkundliche Studien einen Namen gemacht hatte, teilt die äußerst sorgfältig geschriebene und sachlich alles Wissenswerte und Erforderliche zusammenfassende Einleitung in drei Abschnitte ein: 1. *Geschichte der Forschung.* Wir erfahren, daß derzeit drei Handschriften des Ofner Stadtrechts vorliegen, von denen keine als die ursprüngliche Originalhandschrift anzusprechen ist: 1. die sog. Cromer Hs. (*Cr*) aus den Jahren 1541—1559; 2. die 1842 von A. Michnay, Lehrer und Bibliothekar am evangelischen Lyzeum in Bratislava, in der Bibliothek dieser Schule entdeckte und von ihm und seinem Kollegen P. Lichner veröffentlichte Hs., der sog. Lyzeal-Kodex (*Lyc*). Dem Andenken dieser beiden verdienten Herausgeber, deren Edition